

svarer sáledes glimrendi til den karikerede forestilling, danskere ynder at have om færinger som nogle vilte originaler og spøjse fætre deroppe i den kolde blæsende Nordatlant, der lever et karsk liv i en kraftfuld, ubarmhertig og uberørt natur med et fantastisk inspirerende lys, der helt naturligt må klække prægtige kunstnere og kaste det ene datteriske sind efter det andet af sig. Oh, eufori!»

Sum hundar, takksamir fyrir eitt klapp á hövðið, gloypa vit föroyingar gramm og erpin hesum lovorðum. Tjóðskaparchauvinistar í Föroyum stuðla dønnum í hesi veruleikafjaru uppfatan av, at soleiðis ER «rættu» föroyingurin» í berum idni eftir at sannføra seg sjálfvar og danir um, hvussu ólíkir föroyingar og danir eru. Hetta sigur bara ikki nakað um, hvussu föroyingar í veruleikanum eru – kanska bara nakað um, hvussu litla føling flestu danir – og einstøk fanatísk föroysk tjóðskaparfólk – hava við nútíðar föroyskan livi- og hugsunarhátt.

Um vit tordu at hyggja-ikki bara at tí, sum vit vilja seggja – men eisini at tí, sum vit hava ilt við at viðurkenna við okkum sjálvum, høvdu vit kanska lagt merki til, at flestu ungir föroyingar í dag ikki longur renna runt í haga-

num í húðaskóm og föroyskari hugvu og jarma um kapp við seyðin. Flestu av okkum eru ikki djárvir bjargamenn, sum lata seg siga niður í forbergunum. Vit eru ikki øll glaðar fylhibyttur, sum dagliga renna runt í föroyskum klæðum og triva í eitt kvæði í tíð og ótíð. Dagliga lívið hjá einum vaksandi parti av föroyingum skilir seg í veruleikanum ikki so nógv frá lívinum hjá teimum, ið liva í londunum rundan um okkum. Vit arbeiða á skrivstovum, koyra bil, keypa inn í sjálvstøkuhandlum og hyggja at sjónvarpi.

Föroyingar í dag

Men hvat ger okkum so til «föroyingar» í dag? Hvussu tilvitandi eru vit – um okkara eyðkenni? Hvat viðurkenna vit sum «föroyskt»? Flestu föroyingar eru sera tilvitandi um, hvussu týðningarmikið tað er, at varðveita okkara serkenni sum föroyingar, hóast vit ikki heilt vita, hvat tað er. Vit vita bara øll innast inni, at tað er hesin vilji til at vera nakað serligt, sum fyrst og fremst hevur hildið liv í okkum. Tað hevur sett seg í ryggmergin hjá okkum. Vit eru øll eftirhondini undirløgd ein serligan automatikk – eina yvirlivissmekanismu, hvørs endamálið er at halda fast við tað «föroyska» og verja

okkum móti útlendskum árinu, fyrir at vit ikki skulu svinna burtur.

Men hesin automatikkur kann eisini føra ov vítt. Tak nú málið. Vit kenna øll eina ábyrgd fyrir at varðveita tað. Vit hava útviklað ein sjálvcensur og eitt sosialt eftirlit, sum hevur til uppgávu at síðla alt frá, sum er »óför-

oyst«. Hesin »reinskingarhugur« er alment viðtúkin og so sjálvsagdur, at næstan einin longur setur spurnartekin við hann. Eg eri ikki vis í, hetta er so gott. Harafturimóti eri eg bangin fyrir, at okkara altrá eftir at varðveita tað föroyska serkenni, kann móti síni ætlan virka forðandi fyrir

menningini av fríra föroyska hugburðinum.

Föroyska málið í dag

Vit tosa t.d. eitt slag av föroyskum máli innanfyri teir fyra veggirnar heima og eitt annað alment. Eru vit t.d. óheppin at siga okkurt danskt orð ella onkra danska vending, tá vit tosa föroyskt alment, fáa vit ringa samvitsku, smilast smáðin og biðja næstan um orsaka, at vit ikki duga betur föroyskt enn sum so. Við tí úrsliti, at föroyingar, sum ikki kenna seg serliga stinnar í föroyskum, næstan ikki tora at siga nakað t.d. í sjónvarpi ella útvarpi, í ótta fyrir at verða dømdir av almenninginum fyrir ikki at tosa eitt nóg gott föroyskt mál!

Munurin á skrift- og talumálið tykist eisini at økja í hvørjum. Við tí úrslitið, at um vit ikki ansa eftir, fer bara ein málkon elita at enda at tora at skriva nakað á föroyskum. Eitt dømi um hetta eru týddu barnabøkur okkara, sum verða gívarar út – minni fyrir at undirhalda, enn fyrir at upplapa børn okkara málsliga. Nógvur föroyskar barnabøkur eru eftirhondini so altrár eftir at vera so reindyrkað »grótföroyskar«, at sjálvt foreldrin ikki skilja, hvat stendur í teimum. Hetta tekur lesigleðina burtur. Upplæsturin gert ónáttúr-

ligur og børnini missa hugin at lurta eftir søgunum.

Summi taka avleiðingina og vilja heldur – væl vitandi at hetta »hóskar seg ikki« – keypa børnunum danskar barnabøkur og sjálvi umseta beinleiðis burtúr donsku bókunum fyrir børnunum til eitt föroysk mál, sum tey øll – bæði foreldur og børn – skilja og kenna sum meira náttúrligt. Vandin er bara, at umsetingin hjá foreldrunum á henda hátt verður so jánkaslig og leggur seg so tætt uppat tí danska, at donsk orð og vendingar sníkja seg inn í málið hjá børnunum henda vegin – og tað var jú ikki ætlanin.

Og hví er tað komið so vítt? Hví kenna vit okkum so ókøn í okkara egna máli og mentan? Hví skammast vit av okkum sjálvum? Hví eru vit so óærlig mótvægis okkum sjálvum? Orsökir er, at vit líða av kollektivari skizofreni. Vit liva í einari illúsjón um, at föroysk mentan eigur at vera heilt óheft av øðrum mentanum. Ein illúsjón, sum stavar frá eini farnari tíð, tá tað var neyðugt at hava ein ávisan fráleika. Vit hava tí hug altíð at definera okkum sjálvi mótvægis dønnum, sum um vit vóru mótsætningar – ja, sum um tað vit eru, ikki kann standa mót í sær sjálvum. Jú meira »ikki-danskt«, jú betur. Vit

